

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (fjärde avdelningen)
den 9 juli 1999 *

I mål T-231/97,

New Europe Consulting Ltd, bolag bildat enligt irländsk rätt, Dublin,

Michael P. Brown, direktör för New Europe Consulting Ltd, bosatt i Ballinasloe,
County Galway (Irland),

företrädna av advokaterna Alberic De Roeck och Benjamin De Roeck,
Antwerpen, Lange Lozanastraat 2, Antwerpen (Belgien),

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företräd av juridiska rådgivaren
Marie-José Jonczy och Maurits Lugard, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,
delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner,
Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: nederländska.

angående en talan om ersättning för den skada som sökandena har orsakats genom kommissionens culpösa handlande gentemot dem inom ramen för PHARE-programmet,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av ordföranden R.M. Moura Ramos, samt domarna V. Tiili och P. Mengozzi,

justitiesekreterare: byrådirektören A. Mair,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 11 mars 1999,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser och bakgrund till tvisten

1 PHARE-programmet — vilket har upprättats på grundval av rådets förordning (EEG) nr 3906/89 av den 18 december 1989 om ekonomiskt stöd till Ungern och Polen (EGT L 375, s. 11; svensk specialutgåva, område 11, volym 15, s. 172), ändrad genom rådets förordning (EEG) nr 2698/90 av den 17 september 1990 (EGT L 257, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 16, s. 83), rådets

förordning (EEG) nr 3800/91 av den 23 december 1991 (EGT L 357, s. 10; svensk specialutgåva, område 11, volym 19, s. 30), rådets förordning (EEG) nr 2334/92 av den 7 augusti 1992 (EGT L 227, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 19, s. 268), rådets förordning (EEG) nr 1764/93 av den 30 juni 1993 (EGT L 162, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 50, s. 212), rådets förordning (EG) nr 1366/95 av den 12 juni 1995 (EGT L 133, s. 1), rådets förordning (EG) nr 463/96 av den 11 mars 1996 (EGT L 65, s. 3), och rådets förordning (EG) nr 753/96 av den 22 mars 1996 (EGT L 103, s. 5), i syfte att utvidga det ekonomiska stödet till andra länder i Central- och Östeuropa — utgör det ramprogram inom vilket Europeiska gemenskapen lämnar ekonomiskt bistånd till länder i Central- och Östeuropa för åtgärder avsedda att stödja ekonomiska och sociala reformer i dessa länder.

- 2 New Europe Consulting Ltd (nedan kallat NEC eller sökandebolaget) har sedan år 1991 genomfört flera konsultuppdrag avseende företagsledning inom ramen för PHARE-programmet. Den andre sökanden, Michael P. Brown, är direktör för NEC.
- 3 NEC utsågs år 1994 för att genomföra ett utbildningsprogram för styrelseordförande i Ungern (Board chairmen training programme).
- 4 Kommissionen erhöll den 27 mars 1995 en rapport av Szopko, som är ungersk regeringstjänsteman, och Ravel, som var projektets samordnare i Ungern, där det gjordes gällande att NEC hade stött på vissa ekonomiska svårigheter i samband med det allmänna genomförandet av detta program.
- 5 Den tjänsteman vid kommissionen som var ansvarig för nämnda program sände den 12 april 1995 ett faxmeddelande (nedan kallat det omtvistade faxmeddelandet) till programmets samordnare i Polen, Tjeckiska republiken, Ungern och Rumänien i vilket han uppgav att ”trots att NEC har lämnat intressanta anbud och framlagt tillfredsställande utbildningsprogram, uppnår det inte den miniminivå av ekonomiska garantier som krävs för att bolaget skall anses vara en pålitlig partner”. Tjänstemannen angav för samordnarna att NEC, inom ramen för verkställandet av ett kontrakt i Ungern, ”systematiskt hade underlåtit att betala sina leverantörer och därigenom tvingat kommissionens på plats närvarande

personal att fortsatt handlägga berättigade krav i de ungerska myndigheternas namn”. Då kommissionen hade fått veta att NEC hade för avsikt att erbjuda sina tjänster i andra östeuropeiska länder, rekommenderade tjänstemannen starkt samordnarna att inte beakta erbjudanden från detta bolag, för att undvika problem av olika slag som skulle kunna försämra bilden av PHARE-programmet. Tjänstemannen begärde slutligen att samordnarna skulle vidarebefordra hans meddelande till alla andra som berörs av utbildningsverksamheten avseende företagsledning.

- 6 Efter detta datum tilldelades NEC inte något projekt inom ramen för PHARE-programmet, med undantag för ett program för omstrukturering av företag och utveckling av den privata sektorn i Rumänien (Enterprise restructuring and private sector development program), i vilket NEC deltog som underleverantör under överinseende av universitetet i Dublin.
- 7 Michael P. Brown, som under tiden hade fått kännedom om det omtvistade faxmeddelandet, träffade slutligen den 29 januari 1996 — efter att upprepade gånger ha försökt att få till stånd ett möte med kommissionens generaldirektorat (motsvarande) och begärt att en undersökning skulle genomföras — den tjänsteman som är ansvarig för övergripande program vid kommissionens generaldirektorat Yttre förbindelser: Europa och de nya oberoende staterna, den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, yttre representation (GD IA). Den ansvarige tjänstemannen sände den 11 april 1996 ett annat faxmeddelande (nedan kallat rättelsemeddelandet) till Europeiska unionens samtliga delegationer i vilket han förklarade att det vid en undersökning inte hade framkommit någon bevisning som berättigade det allvarliga innehållet i det omtvistade faxmeddelandet varigenom sökandebolaget enligt generaldirektoratet hade uppsatts på en ”svart lista”. Den ansvarige tjänstemannen ville följaktligen justera kommissionens uppfattning om NEC och rekommenderade att företaget inte längre skulle uteslutas från de förkortade listorna. Han tillade att det var önskvärt att ”innan ett kontrakt undertecknas [med NEC] eller andra små företag, bör de frågor som rör företagets disponibla medel diskuteras, då de uppkommer, innan de påverkar det framgångsrika genomförandet av ett visst projekt”.
- 8 Då NEC ansåg att det trots rättelsen fortfarande med orätt inte beaktades i samband med de projekt som genomfördes inom ramen för programmet, tog bolaget på nytt kontakt med kommissionen. Kommissionen svarade NEC genom faxmeddelande av den 16 april 1997 att eftersom bolagets svårigheter i Ungern hade övervunnits, saknades anledning att utesluta bolaget från kommissionens program och att det inte fanns någon svart lista på vilken bolaget var inskrivet.

Förfarande

- 9 Sökandena har väckt förevarande skadeståndstalan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 5 augusti 1997.

- 10 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (fjärde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet. Som en processledningsåtgärd anmodades parterna att skriftligen besvara vissa frågor och att förete vissa handlingar före sammanträdet.

- 11 Parterna utvecklade sin talan vid offentligt sammanträde den 11 mars 1999.

Parternas yrkanden

- 12 Parterna har yrkat att förstainstansrätten skall

— förklara att talan kan upptas till sakprövning och är välgrundad,

- förplikta kommissionen att till sökandena utge skadestånd om sammanlagt 4 100 000 euro jämte ränta från och med den dag då skadan inträffade, närmare bestämt den 12 april 1995, och dröjsmålsränta från och med dagen för domens avkunnande, bestående av följande belopp:
  - 1 000 000 euro till NEC för förmögenhetsskada samt 3 000 000 euro för skadan för bolagets anseende, och
  - 100 000 euro till Michael P. Brown för ideell skada,
- förplikta svaranden att även återupprätta sökandebolagets anseende genom att återge domslutet i förevarande dom i en skrivelse till alla berörda ansvariga vid kommissionen och i ledningsgrupperna för PHARE-programmet i Central- och Östeuropa, samt
- förplikta svaranden även att ersätta rättegångskostnaderna.

13 Svaranden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan, samt

— förplikta sökandena att ersätta rättegångskostnaderna.

Skadeståndsyrkandet

Parternas argument

- 14 Sökandena har yrkat att gemenskapen i enlighet med artikel 215 andra stycket i EG-fördraget (nu artikel 288 andra stycket EG), som rör gemenskapens utomobligatoriska ansvar, skall förpliktas att ersätta den skada som orsakats av dess institutioner eller av dess anställda under tjänsteutövning.
- 15 Sökandena har för det första gjort gällande att kommissionen, genom att den 12 april 1995 sända det omtvistade faxmeddelandet till samtliga ansvariga för utbildning i företagsledning inom ramen för PHARE-programmet endast på grundval av Ravanelts påståenden, har åsidosatt flera allmänna gemenskapsrättsliga principer, särskilt proportionalitesprincipen. Kommissionen har dessutom genom att sända nämnda faxmeddelande utan att informera sökandena om anklagelserna mot dem eller genomföra några ingående undersökningar åsidosatt sökandenas rätt att yttra sig och sin skyldighet att iaktta vaksamhet och att göra en lämplig avvägning mellan intressena i fråga, och har således åsidosatt principen om god förvaltnings sed.
- 16 Det omtvistade faxmeddelandet har enligt sökandena orsakat en irreparabel skada för NEC:s kommersiella anseende samt för dess verksamhet och rörelse-resultat.
- 17 Denna skada är enligt sökandena en direkt följd av kommissionens handlande, eftersom sökandena sedan det omtvistade faxmeddelandet spreds inte har tilldelats något av de PHARE-projekt som de har ansökt att få anordna. Att det finns ett orsakssamband mellan det rättsstridiga handlandet och sökandenas skada framgår särskilt av att sökandena efter det att det omtvistade faxmeddelandet sändes endast tilldelats ett projekt beträffande vilket de lämnade ett anbud under överinseende av universitetet i Dublin.

- 18 Kommissionen har enligt sökandena för det andra visat prov på bristande skyndsamhet. Trots att kommissionen var fullt medveten om misstaget, tog det över ett år för den att rätta till det.
- 19 Kommissionen har för det tredje åsidosatt principen om skydd för berättigade förväntningar, eftersom rättsen inte har haft någon effekt. Då sökandena hade berättigade förväntningar vad gäller verkningarna av denna rättelse, avstod de under en lång tid från att vidta rättsliga åtgärder, vilket gav upphov till ytterligare skada för dem.
- 20 Svaranden har gjort gällande att inget av de tre villkoren för tillämpning av artikel 215 andra stycket i fördraget är uppfyllt i det föreliggande fallet.
- 21 För det första har varken svarandeinstitutionen eller någon av dess tjänstemän enligt kommissionen gjort sig skyldiga till rättsstridigt handlande. Kommissionen anser att det omtvistade faxmeddelandet, som grundas på ett skriftligt klagomål från ett högt ungerskt regeringsorgan och från projektets ansvarige samordnare, under dessa omständigheter var fullt berättigat. Kommissionen handlade fölaktligen på ett ansvarsfullt sätt och i enlighet med sin uppgift inom ramen för PHARE-programmet genom att omedelbart fatta beslut om en åtgärd för att undvika att bilden av programmet eventuellt skulle försämrats och för att undvika ekonomiska svårigheter i andra projekt i Central- och Östeuropa. Eftersom kommissionen litade på uppgifterna från projektets samordnare och från den ungerska regeringens tjänsteman, fanns det inte någon anledning för den att genomföra en egen undersökning innan den sände det omtvistade faxmeddelandet.
- 22 Nämnda faxmeddelande utgör enligt kommissionen dessutom inte någon oproportionerlig åtgärd, eftersom misstankarna om NEC:s ekonomiska förvaltning var tillräckligt allvarliga för att motivera en allmän "varning".

- 23 Kommissionen har även gjort gällande att det i det föreliggande fallet inte finns någon bestämmelse i den tillämpliga förordningen eller någon rättsprincip enligt vilken kommissionen skulle ha varit skyldig att höra sökandena. Dessa kan följaktligen inte göra gällande att deras rätt att yttra sig har åsidosatts.
- 24 Kommissionen har avslutningsvis hävdad att den under alla omständigheter inte kan hållas ansvarig för innehållet i en skrivelse som har tillsänts den av ett oberoende regeringsorgan och av projektets på plats närvarande samordnare, vilken också är oberoende.
- 25 Sökandena har för det andra enligt kommissionen inte lidit någon skada, eftersom företagen i ett sådant system med offentliga anbudsförfaranden som PHARE-programmet inte kan garanteras att de tilldelas ett visst kontrakt. Sökandena skulle följaktligen endast kunna yrka ersättning med avseende på de specifika kontrakt beträffande vilka upphandlingen redan kommit till slutskedet och vilka de med säkerhet skulle erhålla. Sökandena har emellertid inte visat att så är fallet.
- 26 Att sökandena under två år har deltagit i förberedelsen av ett projekt i Tjeckiska republiken medför inte någon särskild rätt för dem att erhålla kontraktet. De anbud som hänför sig till detta projekt har i detta fall bedömts i enlighet med gällande regler och anbudet från ett annat företag har ansetts vara mer förenligt med de givna ramarna.
- 27 För det tredje finns det enligt kommissionen inte något orsakssamband mellan kommissionens handlande och den skada som sökandena påstår sig ha lidit. Att sökandena inte har lyckats erhålla några kontrakt beror antingen på att det fanns mer konkurrenskraftiga anbud än deras eller eventuellt på de helt självständigt bildade uppfattningar om sökandena som PHARE-projektens lokala samordnare har uttryckt.

- 28 Kommissionen återtog under alla omständigheter sin ”varning” den 11 april 1996. Kommissionen anser att den följaktligen inte kan anses ansvarig för skada som sökandena eventuellt har lidit efter den dagen.

Förstainstansrättens bedömning

- 29 Enligt en fast rättspraxis förutsätter gemenskapens utomobligatoriska ansvar att vissa villkor är uppfyllda, nämligen att det agerande som läggs institutionerna till last är rättsstridigt, att det föreligger en faktisk och säker skada samt att det finns ett direkt orsakssamband mellan den berörda institutionens agerande och den åberopade skadan (se förstainstansrättens dom av den 15 september 1998 i mål T-54/96, *Oleifici Italiani och Fratelli Rubino mot kommissionen*, REG 1998, s. II-3377, punkt 66).

Huruvida kommissionens agerande har varit rättsstridigt

- 30 Sökandena har påtalat två olika moment i kommissionens agerande, nämligen dels det omtvistade faxmeddelandet, som sändes utan någon föregående undersökning, och utan att sökandena fick yttra sig, dels förseningen med att meddela en rättelse.

- 31 Sökandena har inom ramen för sina anmärkningar mot det omtvistade faxmeddelandet för det första åberopat att kommissionen allmänt sett har underlåtit att handla omsorgsfullt, genom att den underlät att dels inleda en undersökning, dels höra sökandena. För det andra anser de att proportionalitetsprincipen har åsidosatts, eftersom kommissionen inte omedelbart borde ha reagerat på den rapport den fick och utan minsta kontroll sända ett faxmeddelande där den varnade PHARE-programmets samordnare. Förstainstansrätten

anser att sökandena genom dessa uppenbarligen separata anmärkningar i huvudsak avser ett och samma agerande som påstås utgöra åsidosättande av principen om god förvaltningssed.

- 32 De upphandlingar som finansieras genom PHARE-programmet måste anses vara nationella upphandlingar som enbart binder den stödmottagande staten och den ekonomiska aktören (förstainstansrättens dom av den 26 oktober 1995 i mål T-185/94, Geotronics mot kommissionen, REG 1995, s. II-2795, punkt 31, och domstolens dom av den 22 april 1997 i mål C-395/95 P, Geotronics mot kommissionen, REG 1997, s. I-2271, punkt 12).
- 33 Kommissionen har däremot ansvar för finansieringen av projekten. Härav följer att det inte är uteslutet att de handlingar eller åtgärder som vidtas av kommissionen, dess generaldirektorat (motsvarande) eller enskilda anställda i samband med upphandling eller genomförande av projekt som finansieras genom PHARE-programmet kan vara till men för tredje man (dom av den 26 oktober 1995 i det ovannämnda målet Geotronics mot kommissionen, punkt 39).
- 34 Det finns således skäl att pröva om kommissionen i det föreliggande fallet har begått ett fel av sådant slag att gemenskapen har ådragit sig ansvar på det sätt som avses i artikel 215 andra stycket i fördraget.
- 35 Det är ostridigt att kommissionen, varken innan den sände det omtvistade faxmeddelandet av den 12 april 1995 eller efter det att den hade sänt det, undersökte de anklagelser som framgår av Szopkos och Ravanel's rapport och att rättelsemeddelandet av den 11 april 1996 grundas på de undersökningar som Michael P. Brown själv upprepade gånger begärde av kommissionens generaldirektorat (motsvarande), efter att av en slump ha upptäckt att det omtvistade faxmeddelandet hade sänts.
- 36 Kommissionen har motiverat sitt handlande med att det klagomål som gav upphov till att det omtvistade faxmeddelandet sändes härrörde från ett högt

ungerskt regeringsorgan och från projektets ansvarige samordnare och att den inte kunde ifrågasätta uppgifternas tillförlitlighet. Kommissionen har under det muntliga förfarandet tillagt att en undersökning avseende klagomålet skulle ha försvårat samarbetet med myndigheterna i de tredje länder som deltar i projekten inom ramen för PHARE-programmet.

- 37 Detta argument kan inte godtas.
- 38 Även om det är riktigt att det i rådets förordning (Euratom, EKSG, EEG) nr 610/90 av den 13 mars 1990 om ändring av budgetförordningen av den 21 december 1977 för Europeiska gemenskapernas allmänna budget (EGT L 70, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 4, s. 49) föreskrivs att kommissionen och regeringarna i de tredje länderna skall föra ett nära samarbete då de genomför projekten inom ramen för programmet och att detta är nödvändigt för att regelrätt genomföra dessa åtgärder, får detta samarbete ändå inte överskrida gränserna för de skyldigheter som institutionen har till följd av principen om god förvaltningssed.
- 39 Principen om god förvaltningssed innebär särskilt att kommissionen skall göra en avvägning mellan intressena i fråga, i synnerhet de enskildas intressen. I det föreliggande fallet förutsatte denna princip att kommissionen skulle undersöka de påstådda oegentligheter som NEC hade gjort sig skyldig till och de verkningar som kommissionens handlande skulle kunna få för dess anseende.
- 40 Kommissionens argument att den för att skydda PHARE-programmets anseende var tvungen att vidta omedelbara åtgärder utan att inleda en undersökning kan inte heller godtas. Även om det antogs att ett sådant skydd skulle kräva en omedelbar åtgärd, skulle kommissionen ha kunnat nöja sig med att sända samordnarna för programmen i andra länder preliminär information och sedan göra undersökningar. Det står nämligen klart att innehållet i det omtvistade faxmeddelandet är särskilt allvarligt med avseende på ett företag som inte hade givits någon som helst förvarning.

- 41 Förstainstansrätten ansåg dessutom i domen av den 19 mars 1997 i mål T-73/95, Oliveira mot kommissionen (REG 1997, s. II-381), att "[k]ommissionens skyldighet att med all erforderlig omsorg förbereda ett beslut och fatta detta på grundval av samtliga uppgifter som kan vara av betydelse för resultatet följer bland annat av principen om god förvaltning, legalitetsprincipen och likabehandlingsprincipen" (punkt 32). Förstainstansrätten anser att även om det aktuella fallet skiljer sig från situationen i det ovan nämnda målet Oliveira mot kommissionen, hade kommissionen i enlighet med principen om god förvaltningssed samma skyldighet att granska alla uppgifter som kunde påverka ärendets utgång, eftersom sökandena i det omtvistade faxmeddelandet anklagades för grova överträdelser och meddelandet hade kunnat medföra allvarliga ekonomiska följder för dem (se även förstainstansrättens dom av den 14 juli 1997 i mål T-81/95, Interhotel mot kommissionen, REG 1997, s. II-1265, punkt 63).
- 42 Även om det är riktigt att anbudsgivarna i den tillämpliga förordningen inte ges någon rätt att yttra sig inför kommissionen innan denna vidtar åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de medel som är avsedda för PHARE-projekt förvaltas på ett ekonomiskt korrekt sätt, framgår det av en fast rättspraxis att iakttagandet av rätten till försvar utgör en grundläggande gemenskapsrättslig princip i alla förfaranden som inleds mot en person och som kan leda till en rättsakt som går denna person emot. Denna princip skall iakttas även i de fall då en reglering av förfarandet i fråga saknas och innebär ett krav på att dem som ett beslut kan rikta sig till, ett beslut vilket på ett påtagligt sätt påverkar deras intressen, bereds tillfälle att på ett ändamålsenligt sätt tillkännage sin ståndpunkt avseende kommissionens anmärkningar på vilka dess beslut grundas (se bland annat förstainstansrättens dom av den 6 december 1994 i mål T-450/93, Lisrestal m.fl. mot kommissionen, REG 1994, s. II-1177, punkt 42, fastställd genom domstolens dom av den 24 oktober 1996 i mål C-32/95 P, kommissionen mot Lisrestal m.fl., REG 1996, s. I-5373, punkt 21).
- 43 Det måste emellertid konstateras att det omtvistade faxmeddelandet i det föreliggande fallet uttryckligen avsåg sökandena. Även om det är riktigt att faxmeddelandet inte uttryckligen utgör något beslut riktat till sökandena, är det uppenbart att dess innehåll rörde dem direkt och att de därigenom anklagades för oegentligheter som, om de hade bevisats, skulle ha kunnat medföra allvarliga ekonomiska följder för dem.

- 44 Kommissionen borde således, för att säkerställa att principen om god förvaltningssed följdes, efter att ha sänt informationsmeddelandet till PHARE-programmets samordnare ha inlett en undersökning av innehållet i rapporten från den ungerska regeringens företrädare och från projektets ansvarige samordnare i Ungern och uppmanat sökandena att yttra sig över de påtalade omständigheterna.
- 45 Slutsatsen blir således att kommissionen har åsidosatt principen om god förvaltningssed genom att sända det omtvistade faxmeddelandet.
- 46 Sökandena har också gjort gällande att den omständigheten att kommissionen dröjde med att rätta till det omtvistade faxmeddelandet utgör ett åsidosättande av principen om god förvaltningssed. Sökandena har i detta avseende åberopat förstainstansrättens dom av den 15 mars 1995 i mål T-514/93, Cobrecaf m.fl. mot kommissionen (REG 1995, s. II-621) där förstainstansrätten ansåg att kommissionen, genom att underlåta att inom en rimlig tidsfrist rätta till det fel som den erkänt att den begått, hade begått ett fel i sin tjänsteutövning av beskaffenhet att medföra ansvar för utomobligatoriskt skadestånd (punkt 70). I det sistnämnda målet erkände kommissionen emellertid att den hade begått ett fel och väntade femton månader med att formellt rätta till det medan kommissionen i det föreliggande fallet omedelbart ändrade sin uppfattning efter att ha konstaterat att det saknades anledning att hysa misstankar beträffande NEC:s goda ekonomiska situation. Av detta följer att även om det är uppenbart att kommissionen har gjort sig skyldig till en uppenbar brist på omsorg genom att inte inleda en undersökning när den erhöll den rapport som ligger bakom det omtvistade faxmeddelandet, kan den omständigheten att kommissionen rättade till nämnda faxmeddelande först ett år efter det att det sänts inte bedömas vara lika allvarlig, eftersom kommissionen gjorde rättelsen genast efter att ha insett sitt fel.
- 47 Av detta följer således att kommissionen inte har åsidosatt de skyldigheter som följer av principen om god förvaltningssed genom att meddela en rättelse av det omtvistade faxmeddelandet först ett år efter det att det sänts.

48 Sökandena har dessutom gjort gällande att nämnda rättelse utgör ett åsidosättande av principen om skydd för berättigade förväntningar, eftersom den ”inte har haft någon effekt”.

49 Det följer av en fast rättspraxis att varje ekonomisk aktör hos vilken en institution har väckt välgrundade förhoppningar har möjlighet att göra gällande principen om skydd av berättigade förväntningar (förstainstansrättens dom av den 13 juli 1995 i de förenade målen T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 och T-477/93, O'Dwyer m.fl. mot rådet, REG 1995, s. II-2071, punkt 48). Det är uppenbart att de ”önskade effekterna” av kommissionens rättelse inte kunde bestå i att sökandena skulle erhålla ett kontrakt inom ramen för PHARE-programmet, eftersom upphandlingen sker efter det att den stödmottagande staten har gjort en jämförande bedömning av anbuden och ingen anbudsgivare har rätt att automatiskt erhålla ett kontrakt. Av detta följer att sökandena inte kan åberopa att principen om skydd för berättigade förväntningar har åsidosatts och att deras argument skall underkännas, eftersom det är uppenbart att det är ogrundat.

Huruvida det föreligger en faktisk och säker skada

50 Även om sökandena har påstått att den skada som NEC har lidit består av tre delar, nämligen förlust, utebliven vinst och skada för företagets anseende, har de till stöd för förekomsten av nämnda skada i själva verket endast åberopat den omständigheten att NEC skulle ha kunnat erhålla kontrakt, om kommissionen inte hade handlat rättsstridigt på det påtalade sättet, och således endast åberopat att de har lidit skada på grund av utebliven vinst och på grund av att bolagets anseende har skadats. När sökandena har hänvisat till det kontrakt uppgående till 800 000 euro som NEC skulle ha erhållit i Tjeckiska republiken inte långt efter den dag då det omtvistade faxmeddelandet sändes, har de klart uppgett att det rörde sig om ett kontrakt som de ansåg sig ha stora chanser att erhålla men avseende vilket de ännu inte hade lämnat något anbud. Av detta följer att förstainstansrätten endast har att pröva NEC:s uteblivna vinst och skadan för dess anseende.

- 51 Vad beträffar skadan på den uteblivna vinsten är det tillräckligt att konstatera att den förutsätter att sökandebolaget hade rätt att erhålla kontrakten för de PHARE-projekt för vilka det hade anmält intresse. Det skall i detta avseende framhållas att upphandlaren, inom ramen för sådana offentliga upphandlingar som PHARE, har stort utrymme att företa skönsmässig bedömning när den tilldelar någon ett kontrakt. Anbudsgivaren kan följaktligen inte vara säker på att erhålla kontraktet, även om den har föreslagits av urvalskommittén (förstainstansrättens dom av den 29 oktober 1998 i mål T-13/96, TEAM mot kommissionen, REG 1998, s. II-4073, punkt 76). Anbudsgivaren kan ännu mindre vara säker på att erhålla kontraktet endast därför att den har inlämnat sitt anbud, för att inte tala om när den endast har visat intresse. Sökandena har dessutom inte visat att de inte har beaktats i samband med tilldelningen av kontrakt, även om det skulle antas att de — såsom de har påstått — var den anbudsgivare som bäst motsvarade de givna ramarna.
- 52 Av detta följer att den uteblivna vinst som sökandena har åberopat i det föreliggande fallet inte är vare sig är en faktisk eller säker skada.
- 53 Vad beträffar skadan för NEC:s anseende är det ostridigt att ett sådant faxmeddelande som meddelandet av den 12 april 1995 i sig kan medföra en allvarlig skada för bolagets anseende, vilket bolag under åren före det att det omtvistade faxmeddelandet sändes klart hade utvidgat sin verksamhet inom ramen för PHARE-programmet och därigenom fått ett gott rykte. I detta avseende skall påpekas att NEC har bildats uteslutande för att genomföra PHARE-projekt. Av detta följer att då kommissionen påstod att bolaget inte längre kunde uppfylla de villkor för ekonomisk stabilitet som har uppställts för deltagarna i programmet skadade den ytterst allvarligt bolagets anseende, eftersom bolagets hela verksamhet påverkades av detta.
- 54 Med hänsyn till omständigheterna i det föreliggande fallet finns det även anledning att fastställa att Michael P. Brown har lidit ideell skada. För det första är det ostridigt att Michael P. Brown såsom direktör för NEC upprepade gånger har försökt återupprätta bolagets anseende hos PHARE-programmets samordnare och hos kommissionen, utan att denna lämnade någon förklaring förrän den 29 januari 1996 då han träffade den tjänsteman som är ansvarig för övergripande program vid GD IA. Kommissionen har under dessa omständig-

heter försatt sökanden i en osäker situation och tvingat den att vidta vissa onödiga åtgärder för att påverka den situation som kommissionen själv har gett upphov till (se förstainstansrättens dom av den 17 december 1998 i mål T-203/96, Embassy Limousines & Services mot parlamentet, REG 1998, s. II-4239, punkt 108).

- 55 För det andra innebär den omständigheten att Michael P. Brown innehar 99 procent av aktierna i NEC att den skada som har vållats bolagets anseende nödvändigtvis har haft allvarliga återverkningar för hans anseende. Det skall i detta avseende framhållas att NEC till en början var registrerat som enskild firma, under vilken Michael P. Brown genomförde PHARE-projekt. Den andre sökandens anseende har följaktligen ett nära samband med NEC:s anseende.
- 56 Av detta följer att det omtvistade faxmeddelandet även har skadat Michael P. - Browns anseende.

Huruvida ett orsakssamband föreligger

- 57 Inledningsvis skall erinras om att det enligt en fast rättspraxis ankommer på sökandena att visa att det finns ett orsakssamband mellan det fel som begåtts av en institution och den påstådda skadan (se domstolens dom av den 30 januari 1992 i de förenade målen C-363/88 och C-364/88, Finsider m.fl. mot kommissionen, REG 1992, s. I-359, punkt 25).
- 58 Sökandena har gjort gällande att den omständigheten att de inte har erhållit några kontrakt endast kan bero på att det har gjorts en oriktig bedömning av NEC:s ekonomiska stabilitet.

- 59 Innehållet i det omtvistade faxmeddelandet medförde med nödvändighet att bolagets anseende hos PHARE-programmets samordnare försämrades. Återverkningarna för NEC:s anseende bland samordnarna för nämnda program är nämligen en oundviklig och omedelbar följd av ett meddelande med ett sådant innehåll (se beslut av förstainstansrättens ordförande av den 10 februari 1999 i mål T-211/98 R, Willeme mot kommissionen, REGP 1999, s. II-57, punkt 42, fastställt genom beslut av domstolens ordförande av den 25 mars 1999 i mål C-65/99 P (R), Willeme mot kommissionen, REG 1999, s. I-1857, punkt 60).
- 60 Av vad ovan anförts följer även att Michael P. Browns anseende har skadats genom kommissionens handlande.
- 61 Av detta följer att det har visats att det föreligger ett orsakssamband mellan den skada som sökandena har lidit och kommissionens handlande.

Skadans omfattning

Parternas argument

- 62 Sökandena har i ansökan ansett att sökandebolagets skada kan uppskattas till 1 300 000 euro, bestående av
- 1 000 000 euro med avseende på de kontrakt som bolaget skulle ha kunnat erhålla mellan den 12 april 1995, som är den dag då det omtvistade faxmeddelandet sändes, och den dag då förevarande talan väcktes. Sökandena har i detta avseende förklarat att denna uppskattning av bolagets skada har fastställts på grundval av de kontrakt som det hade erhållit före den

förstnämnda dagen och det kontrakt uppgående till 800 000 euro som bolaget med all säkerhet skulle ha fått i Tjeckiska republiken, inbegripet ränta, samt

— 300 000 euro med avseende på skadan för bolagets anseende.

- 63 Den andre sökanden har för sin del yrkat 100 000 euro som ersättning för ideell skada.
- 64 Sökandena har i repliken bekräftat uppskattningen av den andre sökandens ideella skada samt yrkat att sökandebolaget skall tillerkännas 4 000 000 euro i skadestånd med hänsyn till den långa tid som gått mellan den dag då det omtvistade faxmeddelandet sändes, det vill säga den 12 april 1995, och den dag då förevarande talan väcktes, den 5 augusti 1997, och med hänsyn till att kommissionens rättelse inte har haft någon effekt. Sökandena har i detta avseende uppgett att den skada som NEC har lidit har förvärrats, eftersom bolagets omsättning under dessa år har minskat med 3 000 000 euro. Sökandena har i andra hand yrkat att sakkunniga skall utses för att bedöma skadan.
- 65 Svaranden har gjort gällande att en uppskattning av NEC:s potentiella omsättning enligt kontrakten inom ramen för PHARE-programmet på grundval av tidigare omsättning saknar relevans i det föreliggande fallet och att den enda konkreta uppgiften är förlusten av kontraktet i Tjeckiska republiken, vars värde uppgick till sammanlagt 800 000 euro.
- 66 Eftersom värdet av ett kontrakt inte enbart omfattar vinsten utan även kostnaderna för projektet samt andra utgifter och arvoden, anser kommissionen emellertid att NEC:s slutliga förlust dock är mindre än vad bolaget har uppskattat.

- 67 Kommissionen har i dupliken slutligen bestridit relevansen av sökandenas skäl till höjning av skadeståndsyrcandet till 4 000 000 euro, eftersom händelserna efter det att kommissionen tog tillbaka sin ”varning” inte på något sätt eller under några omständigheter kan tillräknas kommissionen.

Förstainstansrättens bedömning

- 68 I det föreliggande fallet har visats att gemenskapen har ett utomobligatoriskt ansvar för den skada som kommissionen, culpöst, har orsakat sökandenas anseende. Det har å andra sidan visats att sökandena inte är berättigade att kräva ersättning för den förmögenhetsskada som följer av utebliven vinst, oberoende av om skadan har inträffat före eller efter den dag då rättelsemeddelandet sändes, det vill säga den 11 april 1996.
- 69 Förstainstansrätten anser för övrigt att det med beaktande av omständigheterna i det föreliggande fallet inte är nödvändigt att utse några sakkunniga för att bedöma sökandenas förmögenhetsskada till följd av skadan för företagens anseende och att sökandebolaget skall tillerkännas 100 000 euro och att den andre sökanden skall tillerkännas 25 000 euro, vilket utgör ett skäligt skadestånd.
- 70 Enligt en fast rättspraxis skall på ersättningsbeloppet löpa dröjsmålsränta från och med dagen för avkunnande av den dom varigenom skyldigheten att ersätta

skadan fastställs (domstolens dom av den 19 maj 1992 i de förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot kommissionen, REG 1992, s. I-3061, punkt 35; svensk specialutgåva, volym 12).

- 71 Då ingen räntesats anges i yrkandena, skall en årlig räntesats på 4,5 procent tillämpas från och med dagen för domens avkunnande fram till dess att betalning har skett.

Yrkandet om återupprättelse

- 72 Sökandena har även yrkat att förstainstansrätten skall förplikta svaranden att återupprätta sökandebolagets anseende genom att återge domslutet i förevarande dom i en skrivelse till alla berörda ansvariga vid kommissionen och i ledningsgrupperna för PHARE-programmet i Central- och Östeuropa.

- 73 I det föreliggande fallet är det ostridigt att kommissionen den 11 april 1996 har sänt ett rättelsemeddelande till Europeiska unionens samtliga delegationer. Under dessa omständigheter saknas anledning att pröva sökandenas yrkande i detta avseende.

Rättegångskostnader

- 74 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom svaranden har tappat målet, skall den förpliktas att bära sin rättegångskostnad och ersätta sökandenas rättegångskostnader i enlighet med vad dessa har yrkat.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

följande dom:

- 1) Svaranden skall till bolaget New Europe Consulting Ltd utge skadestånd med 100 000 euro och skall till Michael P. Brown utge skadestånd med 25 000 euro.
- 2) På dessa belopp skall dröjsmålsränta löpa med en årlig räntesats på 4,5 procent från och med dagen för domens avkunnande fram till dess att betalning har skett.

- 3) Svaranden skall bära sin rättegångskostnad samt ersätta sökandenas rättegångskostnader.

Moura Ramos

Tiili

Mengozzi

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 9 juli 1999.

H. Jung

R.M. Moura Ramos

Justitiesekreterare

Ordförande